

Adrian OTOVESCU, *Conservarea identității culturale în mediile de imigranți români din Europa*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013, 332 p.

„A doua componentă a dinamicii demografice este migrația internațională [...] Imigrările au aceeași semnificație cu nașterile, emigrările reprezintă pierderi...” Vladimir Trebici, 1991.

Migrația internațională este unul dintre cele mai ample procese sociale, care influențează viața a miliarde de oameni pe glob și produce influențe puternice asupra identității lor sociale și culturale.

Obiectivul central al lucrării este acela de a cunoaște procesul de conservare a identității culturale în mediile de imigranți români, care, în ultimele două decenii, și-au părăsit propria țară și au ajuns pe teritoriul altor state europene, în special occidentale. Punctul de plecare al demersului științific l-a reprezentat individul, în calitatea lui de membru al grupurilor de imigranți și, implicit, prin asociere, investigarea grupurilor de oameni care au ca element comun existența domiciliului în străinătate.

Au fost parcurse, de asemenea, o serie de obiective specifice, precum: elaborarea unui model de analiză a identității individuale, a identității naționale și a identității culturale; evidențierea trăsăturilor definitorii ale „portretului” cultural al imigranților români; descifrarea transformărilor socioculturale generate de schimbarea rezidenței dintr-o țară în alta și caracterizarea tipurilor descoperite; gradul de respectare a tradițiilor populare românești în contextul multicultural al unor comunități urbane cosmopolite; nivelul de cunoaștere și asimilare a unor elemente specifice din cultura societății de adopție; formarea identităților culturale mixte în grupurile de imigranți etc.

Perspectiva generală de analiză se subsumează orizontului structuralist de gândire, fiind îmbinată, pe ansamblul lucrării, abordarea antropologică și cea sociologică, într-o manieră interdisciplinară. Conceptele fundamentale ale lucrării sunt cele de *comunitate de imigranți*, *identitate culturală* și *identitate românească*, iar scopul efectuării cercetării a fost dublu: teoretic și aplicativ.

Ipoteza centrală de la care s-a pornit în realizarea demersului științific este aceea că, pe ansamblul românilor imigranți, în ultimele două decenii, în diverse țări europene, se păstrează elementele fundamentale ale identității lor naționale: limba, tradițiile, conștiința istoriei, anumite valori reprezentative ale culturii noastre.

Cercetarea de teren a fost realizată prin investigarea a două grupuri de persoane: unul din rândul cetățenilor români aflați pe teritoriul Italiei (145 persoane) și altul, din rândul celor aflați pe teritoriul Angliei (180 persoane). Au fost examinate persoane adulte, plecate în țări străine din motive precum: nevoia de a munci, de a-și întregi familia, de a studia sau de a performa profesional în diferite domenii de activitate.

Pentru realizarea studiului s-a apelat atât la metode cantitative, cât și la metode calitative. Principalele metode de analiză folosite au fost metoda statistică, metoda anchetei de opinie pe bază de chestionar, studiul de caz și metoda biografică, precum și metoda comparativă, metoda tipologică, metoda observației directe.

Lucrarea este structurată în două părți: una, teoretică, necesară clarificărilor conceptuale și cunoașterii diferitelor concepții despre migrație, identitate socială, identitate culturală și, alta, aplicativă, care a permis descifrarea unor date concrete, acumularea de informații necesare pentru elaborarea unor politici publice de susținere a identității comunităților de români din străinătate.

Primul capitol al lucrării evidențiază ponderea și distribuția geografică a emigranților români în lume. Sunt stabilite tipurile de comunități românești din diaspora, precum și tipurile de emigrație

ale românilor. De asemenea, sunt precizate conceptele indispensabile cercetării științifice a migrației externe și a problematicii identității culturale.

În cel de-al doilea capitol este examinată, cu ajutorul metodei statistice, evoluția populației, în general, și a populației de imigranți, în special, pe continentul european, punându-se în evidență tendința de creștere a migrației internaționale, în condițiile prelungirii crizei economice mondiale.

În capitolul al treilea sunt definite conceptele de identitate etnică, identitate națională, identitate românească și identitate europeană, în paralel cu stabilirea indicatorilor pe baza cărora vor fi operaționalizate conceptele de identitate națională și identitate românească.

În capitolul al patrulea sunt definite conceptele de identitate culturală și identitate socială. De asemenea, sunt trecute în revistă principalele orientări teoretice existente în literatura de specialitate în legătură cu acest subiect de studiu.

Capitolele cinci și șase sunt consacrate examinării procesului de conservare a identității culturale a românilor din Italia și Anglia, cu accent pe datele recoltate prin intermediul chestionarului, al studiilor de caz și al biografiilor individuale.

În capitolul al șaptelea se evidențiază contribuțiile importante ale unor instituții oficiale ale statului român și ale unor organizații nonguvernamentale la promovarea identității culturale românești în străinătate.

Ultimul capitol ne dezvăluie, prin mijlocirea biografiilor individuale și a exprimării directe, procesul de interiorizare a schimbărilor culturale înregistrate de unii imigranți români, precum și gândurile lor personale legate de experiența migrației în alte țări, diferite de cele supuse investigației.

Proporțiile emigrației românești în lume și problemele pe care le întâmpină comunitățile de români din diferite țări atrag atenția asupra felului în care sunt îndeplinite responsabilitățile de către instituțiile oficiale care se ocupă de promovarea intereselor naționale în politica externă.

Cu o bibliografie diversă și consistentă, lucrarea valorifică în interesul specialiștilor în domenii precum sociologia, antropologia, istoria, arheologia, psihologia, filosofia, etnografia etc. sinteze ample aflate în circulație în spațiul academic și aparținând atât unor personalități ale spațiului românesc (I. Bădescu, D. Gusti, T. Herseni, D. Otovescu, L. Vlăsceanu, C. Zamfir și alții), cât și unor nume bine cunoscute ale cercetării internaționale (E. Durkheim, R. Linton, M. Weber și alții). În egală măsură, lucrarea reprezintă o reală investiție și pentru cititorul de rând, interesat de fenomenul migrației internaționale.

Consider că un asemenea studiu este necesar și deosebit de util, întrucât românii din Italia și Anglia, și în general românii din diaspora, reprezintă cartea de vizită a țării de origine în relațiile interculturale, cu implicații directe în turism, cultură, mediul economic și pe scena politică internațională, iar această lucrare ar putea servi celor care doresc să cunoască cu adevărat românii, care deși și-au părăsit propria țară și au ajuns pe teritoriul altor state europene, păstrează elementele fundamentale ale identității lor naționale: limba, tradițiile, conștiința istoriei, anumite valori reprezentative ale culturii noastre.

Roxana Pleșa